

PRÁCA A SOCIÁLNA SPRAVODLIVOSŤ

DIGITÁLNE SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

Koncepcia sociálneho zabezpečenia
pri práci pre digitálne platformy

Enzo Weber
November 2019

Sociálne zabezpečenie pri práci pre platformy vykazuje obrovské medzery. „Digitálne sociálne zabezpečenie“ predstavuje koncepciu, ako sa dá sociálne poistenie zorganizovať aj vo veľmi krátkodobo pôsobiacom, (čiastočne) medzinárodne integrovanom trhu.

Pri tom sa do platforiem implementuje digitálny mechanizmus, ktorý pri každom ukončení jednej práce automaticky odvedie určitú percentuálnu sadzbu dohodnutej odmeny ako odvod do sociálneho poistenia.

Tým, že sa mechanizmus DSZ uplatňuje na samotnej platforme, umožní sa pri práci pre platformy efektívny digitálny proces zrážky pri zdroji. Národný systém sociálneho zabezpečenia si pritom zachová svoju suverenitu a flexibilitu. Najoptimálnejšie by však bolo, keby sa do tohto procesu zapojilo čo možno najviac štátov.

Obsah

1.	ÚVOD	2
2.	ANALÝZA	3
2.1	Práca pre platformy so sebou prináša nový vývoj	3
2.2	Dá sa sociálne zabezpečenie zorganizovať aj pre pracovníkov pre platformy?	4
2.3	Dajú sa do systému DSZ začleniť rozmanité národné úpravy?	5
2.4	Ide o dôchodok a o ďalšie sociálne poistenia	6
2.5	Je DSZ nezávisle od komplexnej regulácie zmysluplné?	7
2.6	Čo poskytuje sociálne zabezpečenie pri nízkych príjmoch?	7
2.7	Kto znáša náklady?	8
2.8	Dá sa zabrániť masovým podvodom pri sociálnych odvodoch?	8
3.	ZÁVER	10
	Zdroje	11
	Podakovanie autora	12

1

ÚVOD

Sociálne zabezpečenie pri práci pre platformy vykazuje obrovské medzery. „Digitálne sociálne zabezpečenie“ predstavuje koncepciu, ako sa dá sociálne poistenie zorganizovať aj vo veľmi krátkodobom pôsobiacom, (čiastočne) medzinárodne integrovanom trhu. Pri tom sa do platforiem implementuje digitálny mechanizmus, ktorý pri každom ukončení jednej práce automaticky odvedie určitú percentuálnu sadzbu dohodnutej odmeny ako odvod do sociálneho poistenia. Tým, že sa mechanizmus DSZ uplatňuje na samotnej platforme, umožní sa pri práci pre platformy efektívny digitálny proces zrážky pri zdroji. Národný systém sociálneho zabezpečenia si pritom zachová svoju suverenitu a flexibilitu. Najoptimálnejšie by však bolo, keby sa do tohto procesu zapojilo čo možno najviac štátov.

Digitalizácia v mnohých aspektoch od základov mení svet práce. Povolania sa menia, niektoré zanikajú, iné zase vznikajú. Menia sa pracovné podmienky a obsahy práce. Digitalizácia ovplyvňuje aj spôsob fungovania trhov práce: tak je napríklad vďaka internetu možné ponúkať a realizovať digitálne (alebo digitálne prenášateľné) práce na online platformách bez akéhokoľvek fyzického kontaktu medzi dodávateľom a objednávateľom. Činnosti, ktoré boli v minulosti často viazané na určité miesto či kontext, sa dnes dajú v stále väčšej miere digitalizovať. Tieto činnosti sú vo svojej komplexnosti veľmi odlišné a zahŕňajú napríklad úlohy akými sú zber informácií, testovanie produktov, programovanie, písanie textov, alebo tiež úlohy v oblasti dizajnu. Navyše aj alokácia úloh často zachádza nad rámec čisto digitálnej práce tým, že sa ponúkajú aj služby, ktoré je potrebné vykonať na určitých konkrétnych miestach - napríklad zaznamenávanie maloobchodných cien, práca v zariadeniach klienta, či služby mobility.

2

ANALÝZA

2.1 PRÁCA PRE PLATFORMY SO SEBOU PRINÁŠA NOVÝ VÝVOJ

Tento vývoj otvára nové možnosti pre formy zárobkovej činnosti nad rámec doteraz bežných pracovných pomerov. Široké spektrum možných činností naznačuje, že v tejto oblasti existuje ďalší potenciál na rast. Rozsah prác pre platformy sa skutočne stále zvyšuje, ako napríklad konštatuje Vili Lehdonvirta vo svojom článku z roku 2018, aj keď vo väčšine krajín zatiaľ ešte na pomerne nízkej úrovni. V priemyselne vyspelých krajinách, ako napríklad v Nemecku, aktívne pôsobí v rámci prác pre platformy okolo 1 až 2 percent zárobkovo činného obyvateľstva. Pričom v časovom priebehu sa to týka podstatne viac osôb, než v priereze k určitému okamihu. V rámci štúdie Ursuly Huwsovej a spoluautorov 9 až 22 percent respondentov z rôznych európskych krajín v ankete uviedlo, že už predávali služby prostredníctvom online platforiem. Tieto údaje sa podobajú výsledkom veľkoplošnej ankety COLLEEM; spomedzi krajín, v ktorých Pesole et al. (2018) uskutočnili anketu, je práca pre platformy najviac rozšírená vo Veľkej Británii, za ktorou nasledujú Holandsko, Nemecko a Španielsko. Údaje prirodzene závisia od príslušnej definície a metódy merania. Avšak podstatne vyššie počty v časovom priebehu ukazujú, že marginalizácia práce pre platformy na základe prierezových pozorovaní sociálno-ekonomického významu viac nie je primeraná. V niektorých prahových a rozvojových krajinách sú podiely dokonca ešte podstatne vyššie. Podľa databázy Online Labour Index predstavuje podiel aktuálnych pracovníkov pre platformy v Indii 26, v Bangladéši 21 a v Pakistane 13 percent.

Na základe výsledkov mnohých výskumov sú pracovníci pracujúci pre platformy v priemere mladší ako zárobkovo činné osoby celkovo. Tieto mladšie osoby majú v priemere aj vyššiu vzdelanostnú úroveň. Je však za tým veľký rozptyl, takže pre posúdenie sú relevantné aj staršie zárobkovo činné osoby. Študenti majú medzi pracovníkmi pre platformy len veľmi obmedzený podiel (napr. Berg 2016). Pomer medzi pohlaviami je v závislosti od zdrojov skôr vyrovnaný, alebo vykazuje vyšší podiel mužov.

Platformy dokážu zvýšiť transparentnosť trhu, znížiť transakčné náklady a otvoriť firmám nové a flexibilné obchodné možnosti. Zároveň môžu vyhovovať požiadavke niektorých ľudí pracovať nezávisle a tak, ako si sami určia. Z pohľadu národnej politiky však má práca pre platformy väčšinou skôr

neformálny charakter. Príslušná literatúra konštatuje, že základné životné riziká ako choroby, úrazy, nezamestnanosť, staroba a odkázanosť na opateru nie sú štátom sociálne zabezpečené, resp. sú zabezpečené len s veľkými medzami. Týka sa to najmä ľudí, u ktorých je práca pre platformy hlavným zdrojom príjmov. Ale aj vtedy, ak predstavuje len vedľajší zdroj príjmov, z toho spravidla nevyplývajú žiadne nároky na sociálne dávky, ktoré by boli však často potrebné na dosiahnutie primeraného sociálneho zabezpečenia, napríklad na získanie postačujúcich nárokov na dôchodok. Medzery existujú najmä u samostatne zárobkovo činných osôb. Aj keď vo väčšine priemyselne vyspelých krajín sú celkom dobré možnosti prístupu napríklad k povinnému zdravotnému poisteniu (Spasova et al. 2017), sociálne poistenia väčšinou vedľajšie zamestnania nepokrývajú. V niektorých krajinách ako sú Estónsko, Fínsko alebo Portugalsko, sociálne poistenia vedľajšie zamestnanie síce pokrývajú, ale len v prípade, že ide o pravidelné príjmy. Veľmi vysoké pokrytie možno pozorovať v Škandinávii. Často sa sociálne zabezpečenie samostatne zárobkovo činných osôb rieši prostredníctvom osobitných pravidiel, ktoré ale všetky sociálne poistenia neobsahujú, resp. účasť na nich je len dobrovoľná. Je tomu tak napríklad v Nemecku, Francúzsku, Taliansku a Španielsku. Krajiny s nižším pokrytím samostatne zárobkovo činných osôb sú napr. Veľká Británia a Bulharsko. Celkovo je efektívne pokrytie zatiaľ výrazne slabšie, čo poukazuje na to, že sociálne práva a povinnosti často v postačujúcej miere neexistujú, prahové hodnoty sú ťažko dosiahnuteľné a účinok nezáväzných úprav je obmedzený. V menej rozvinutých krajinách sú problémy ešte závažnejšie.

Pritom by však mnohí ľudia svoje silné stránky a záujmy vlastne dokázali lepšie využiť rozšírením svojej práce pre platformy, avšak radšej zotrývajú vo svojom riadnom pracovnom pomere na čiastočný úväzok, ktorý možno nemá veľké perspektívy rozvoja, a to len preto, aby takto mali garantované sociálne zabezpečenie. Samozrejme, že je tiež možné, že práca pre platformy generuje príjmy, ktoré by bez existencie týchto platforiem vôbec neexistovali a neformálne zamestnanie, ktoré má vysoký podiel najmä v prahových a rozvojových krajinách, by sa cez platformy dalo zorganizovať transparentnejšie. Bez ohľadu na to, či sa práca pre platformy považuje za želateľnú, alebo nie, však každopádne vyvstáva naliehavá otázka, a síce ako zaobchádzať so zjavnými sociálnymi rizikami.

Z toho vyplýva výzva nanovo nastaviť systémy sociálneho zabezpečenia vo svetle stále flexibilnejších foriem zárobkovej činnosti. V konečnom dôsledku pracovníci pre platformy ako takí nemajú o nič menšiu potrebu sociálneho zabezpečenia ako klasickí zamestnanci. V rozvinutých sociálnych štátoch sa k tomu pridružuje ďalší typický problém: ak pracovníci pre platformy nie sú sociálne zabezpečení a predsa sa stanú odkázanými, napríklad preto, lebo potrebujú drahé lekárske ošetrovanie, alebo v dôchodkovom veku nedokážu sami z vlastných prostriedkov financovať svoje existenčné minimum, potom zaskakuje štát prostredníctvom sociálnych dávok financovaných z daní. Sú to teda v konečnom dôsledku daňovníci, ktorí subvencujú tento rastúci neformálny sektor, v ktorom možno často natrafiť na mzdový dumping a ktorého mylné stimuly spočívajú v tom, že sa zanedbáva sociálne zabezpečenie dotknutých osôb. Popri tomto probléme so zneužívaním systému spôsobuje fenomén adverznej selekcie a rozšírený sklon priradovať krátkodobým príjmom vyššiu váhu ako dlhodobému sociálnemu zabezpečeniu to, že je nepravdepodobné, že samotná dôvera vo vlastnú iniciatívu dotknutých osôb povedie k uspokojivým výsledkom v tejto oblasti. K tomu treba pridať aj ďalšie pozitívne efekty sociálneho zabezpečenia, ako sú lepší zdravotný stav, vyššia ochota investovať, či lepšie identifikovanie sa so spoločnosťou. Pritom nejde o obmedzovanie práce pre platformy, ale o vytvorenie takých podmienok, ktoré umožnia trvalo udržateľnejší rozvoj potenciálov.

Existuje teda veľa dobrých dôvodov na to, aby bola aj práca pre platformy zahrnutá do systémov sociálneho zabezpečenia. Každopádne existujú aj vážne výhrady proti zahrnutiu práce pre platformy do systémov sociálneho zabezpečenia. O týchto sa pojednáva v nasledujúcom texte.

2.2 DÁ SA SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE ZORGANIZOVAŤ AJ PRE PRACOVNÍKOV PRE PLATFORMY?

Najväčšia výzva spočíva v medzinárodnom, flexibilnom a krátkodobom charaktere práce pre platformy. Rôzne národné systémy sociálneho zabezpečenia so svojimi obvyklými administratívnymi postupmi by totiž mohli byť preťažené adekvátnym zaznamenávaním a spracovaním veľkého počtu online zákaziek s často veľmi malým objemom a s neustále sa meniacimi zmluvnými partnermi. Nerealistické sa tiež zdá byť vybudovanie komplexného medzinárodného systému sociálneho zabezpečenia, ktorý by toto všetko zvládol. Bez ohľadu na uvedené predstavuje digitalizácia pre sociálne zabezpečenie aj šancu (porovnaj Weber 2016). Pod názvom „Digitale Soziale Sicherung“ (digitálne sociálne zabezpečenie - DSZ) je v nasledujúcom texte predstavený flexibilný a praktizovateľný spôsob riešenia¹. V tomto systéme by pri každom ukončení zákazky cez platformu digitálny mechanizmus uhradil fixnú percentuálnu sadzbu dohodnutej odmeny na osobný účet DSZ pracovníka pre platformu (napr. spolovice navyše k dohodnutej odmene, teda ako odvod zamestnávateľa, resp.

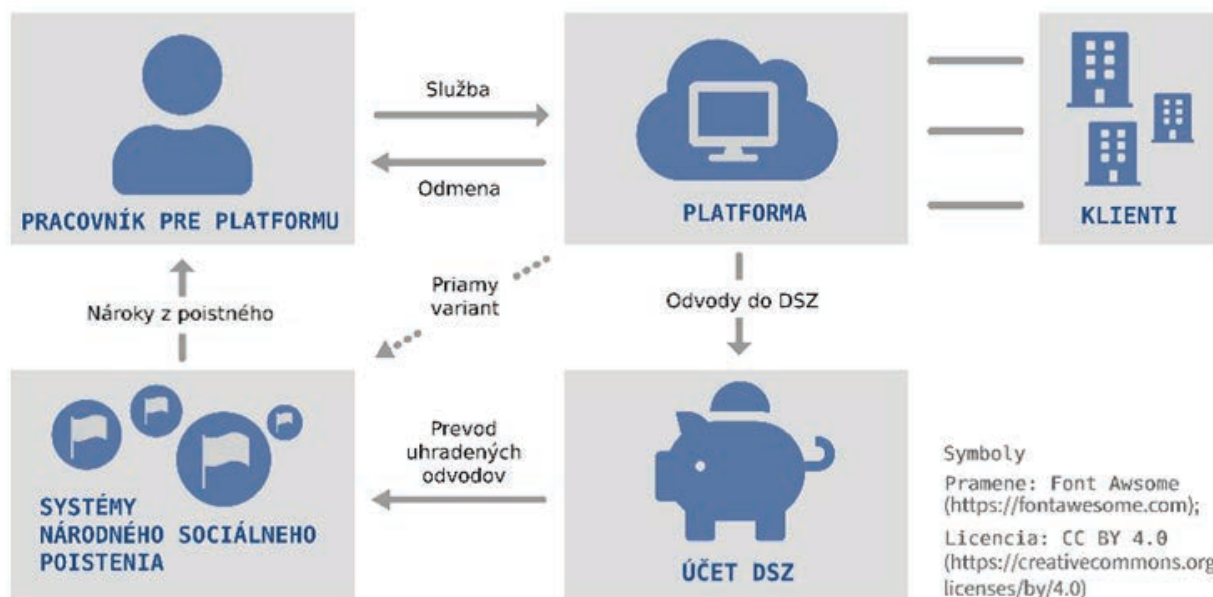
klienta, a spolovice ako časť dohodnutej odmeny, teda ako odvod zamestnanca, resp. pracovníka pre platformu). Tento digitálny proces zrážky pri zdroji by bol jediným prvkom, o ktorý by bolo potrebné rozšíriť existujúce platformy. Tento mechanizmus by mohol byť uvádzaný na ploche platformy transparentne tak pre pracovníkov pre platformu, ako aj pre klientov. Nabehnuté platby by sa pravidelne prevádzali z účtov DSZ do príslušných národných systémov sociálneho zabezpečenia. Pritom by išlo o systém v mieste bydliska, ktoré sa pri práci pre platformy pravidelne zhoduje s faktickým miestom práce, pretože prepojenie s krajinou platformy alebo krajinou objednávateľa by rýchlo viedlo k roztriešteniu nárokov medzi mnohé národné systémy. Tam by sa následne zrealizovali všetky ďalšie kroky v rámci už existujúcich štruktúr. To by sa vzťahovalo aj na rozhodovanie o tom, ako sa odvody rozdelia na rôzne oblasti sociálneho poistenia a aké nároky na dávky z toho vznikajú. Administratívne náklady by sa kryli podobne ako je to bežné v národnom systéme. Prvé prihlásenie sa do sociálneho poistenia by sa dialo tak, ako je to už teraz bežné pri závislom pracovnom pomere, respektíve pri samostatne zárobkovo činných osobách.

Systém účtov DSZ by mohla spravovať niektorá z už existujúcich medzinárodných inštitúcií, ako napríklad MOP alebo Svetová banka². To by poskytlo spoločnú infraštruktúru a národné systémy sociálneho zabezpečenia by vo svojich kompetenciách zostali úplne nedotknuté a sociálne zabezpečenie by zostalo v národnej zvrchovanosti. Ústredným prvkom je automatické odvádzanie odvodov prostredníctvom platformy – namiesto priameho vysporiadania medzi všetkými klientami a systémami sociálneho poistenia v každom jednotlivom prípade, čo by sa po organizačnej stránke sotva dalo zrealizovať (viď obrázok 1). Predstaviteľný by tiež bol variant, kedy by platformy odvádzali odvody priamo do národných systémov bez zapojenia systému účtov DSZ ako medzičlánku tak, ako sa to v stále väčšej miere deje napríklad pri odvode daní z pridanej hodnoty. Účty s uhradenými odvodmi by sa takto viedli plne v národnej réžii. V takomto prípade by bolo potrebné nadefinovať technické normy pre rozhrania a procesy, ktoré by sa tak či tak využívali v systéme účtov DSZ. To by zabránilo preťaženiu najmä malých a mladých platformy, ktoré nedisponujú veľkými administratívnymi kapacitami. Jednotlivé národné štáty by mohli využívať buď systém účtov DSZ, alebo si zvoliť „priamy variant“ (obrázok 1).

¹ Porovnaj skoršie verzie u Webera (2018, 2019).

² Na úrovni Európskej únie by možno prichádzala do úvahy podpora DSZ prostredníctvom novej „centrálnej prístupovej brány“ a rozšíreného „Informačného systému vnútorného trhu“ IMI.

Obrázok 1

Digitálne sociálne zabezpečenie

2.3 DAJÚ SA DO SYSTÉMU DSZ ZAČLENÍ ROZMANITÉ NÁRODNÉ ÚPRAVY?

Aj keď je systém DSZ konfrontovaný s veľmi krátkodobou pôsobiacimi, (častočne) medzinárodne integrovanými trhmi, bude mať flexibilitu národných systémov sociálneho poistenia. Od momentu prevodu odvodov do národných systémov sociálneho poistenia je možné postupovať podľa národných pravidiel. Podľa nich potom možno prerozdeľovať odvody z DSZ medzi rôzne poistné odvetvia, účely použitia a systémy, ktoré sú v každej krajine iné. V prípade, že by platila jednotná sadzba odvodov do DSZ, neboli by prirodzene zohľadnené jednotlivé odlišné národné úpravy. Vyriešiť by sa to dalo tak, ak by individuálne nároky na dávky boli závislé od pomeru medzi sadzbou odvodov do systému DSZ a sadzbou odvodov v príslušnom národnom systéme. Príklad: ak by sadzba odvodov do systému DSZ bola o 20 percent nižšia ako sadzba odvodov v príslušnom národnom systéme, boli by aj z toho vyplývajúce nároky na dávky o 20 percent nižšie. Takéto odstupňovanie sa napríklad uplatňuje už dnes v Nemecku pri dobrovoľnom zákonnom dôchodkovom a úrazovom poistení. V dôchodkovom poistení si samostatne zárobkovo činné osoby môžu zvoliť výšku odvodu v rámci určitého stanoveného rozpätia a od toho sa následne odvíja výpočet výšky nárokov.

Tiež by napríklad bolo možné, aby sa uhradené odvody až do určitej stanovenej hranice previedli do tých poistení, ktoré typicky nevychádzajú z princípu ekvivalentnosti (napríklad do zdravotného poistenia) a platby odvodov prevyšujúce túto hranicu by sa previedli do iných oblastí poistenia (napr. do dôchodkového poistenia), kde by sa nároky dali odstupňovať tak, ako bolo uvedené v predchádzajúcom texte. Rovnako tak by bolo možné implementovať minimálne sadzby odvodov tak, ako už existujú v niektorých krajinách v rámci sociálneho zabezpečenia samostatne zárobkovo činných osôb. Ak by samotné odvody do systému DSZ nedosiahli stanovené hranice,

bolo by potrebné získať ďalšie financie. Tieto sa často dajú získať z odvodov z inej zárobkovej činnosti. V prípade potreby by bolo možné integrovať aj súkromné, resp. neštátne poistenia, a to napríklad v krajinách, v ktorých neexistuje komplexný systém sociálneho poistenia, alebo tam, kde je možné splniť si povinnosť zákonného poistenia aj zvolením si súkromného poistenia. Okrem toho by odvody, ktoré podľa národnej legislatívy nie sú povinné, mohli byť po koncoročnom zúčtovaní (príp. daňovom priznaní) vrátané späť; to isté by sa vzťahovalo na odvody, ktoré sa podľa národnej legislatívy nachádzajú pod určitou hranicou oslobodenia od odvodovej povinnosti alebo nad určitou hranicou vymeriavacieho základu pre odvody, a ktoré tým pádom nespádajú pod odvodovú povinnosť. Pracovníkom pre platformy môžu pri dosahovaní príjmu vzniknúť určité (väčšinou veľmi obmedzené) náklady – napríklad odpisy zariadení výpočtovej techniky. Aby sa to dalo vyriešiť čo možno najjednoduchšie, mohli by sa tieto náklady pri stanovovaní výšky odvodov paušálne odpočítať. Ak by sa tieto náklady mali zohľadňovať v každom jednotlivom prípade, dali by sa riešiť zahrnutím do daňového priznania.

V konečnom dôsledku by bolo tak, ako sa uvádza v prvom príklade, tiež mysliteľné, prispôsobiť sadzby odvodov do systému DSZ špecificky pre každú krajinu, aby sa zabezpečilo, že sa aj na pracovníkov pre platformy budú exaktne aplikovať národné pravidlá (teda pravidlá krajiny ich bydliska). Každopádne by rôzne národné sadzby odvodov mohli narúšať hospodársku súťaž, a bez väčších komplikácií by sa nedali zobrazit úpravy, ktoré vedú k sadzbám odvodov špecifickým pre jednotlivé osoby. V prípade, že v určitých krajinách bude z politických dôvodov podmienkou pre zavedenie systému DSZ špecifická výška odvodov, možno však túto flexibilitu umožniť.

Zásadné rozlišovanie pri zákazkách cez platformy by však bolo možné medzi činnosťami viazanými na určité miesto, ako napríklad dopravnými službami, a činnosťami neviazanými na určité miesto, ako napríklad programátorskými službami.

Činnosti viazané na určité miesto sa nachádzajú v čisto národnom rámci bydliska a určenom mieste výkonu práce. Tu by sa bez problémov dali aplikovať sadzby odvodov špecifické pre jednotlivé krajiny. Výhodou systému DSZ by tu bola možnosť využiť efektivitu mechanizmu zrážky pri zdroji, ako aj transparentnosť platforiem, čo by sociálnemu zabezpečeniu otvorilo cestu do existujúcich šedých zón pri mnohých činnostiach poskytovania služieb. Pri činnostiach neviazaných na určité miesto naproti tomu existuje hore popísaný medzinárodne integrovaný trh, v ktorom koncepcia DSZ môže umožniť sociálne zabezpečenie. Pri zavádzaní DSZ by sa mohlo postupovať v oboch oblastiach oddelene, ak to bude pre celý proces politicky a organizačne priechodnejšie.

2.4 IDE O DÔCHODOK A O ĎALŠIE SOCIÁLNE POISTENIA

Relevantné sociálne poistenia si možno zvoliť na národnej úrovni. Najväčšími oblasťami sociálneho poistenia sú dôchodkové a zdravotné poistenie. Tieto pokrývajú najdôležitejšie riziká, ktoré má zohľadňovať aj systém DSZ. Rizikom tu je aj dlhodobá pracovná neschopnosť, alebo potreba opatrovateľských služieb. Práve činnosti v rámci vedľajšieho pracovného pomeru v rámci práce pre platformy môžu prispieť k vygenerovaniu dôchodkových nárokov. To isté platí aj pre prácu pre platformy napríklad popri štúdiu. Dôležitým fenoménom práce pre platformy je aj nezamestnanosť. Výsledky výskumov ukazujú, že v žiadnom prípade nemožno vychádzať z neustále disponibilného nevyčerpatelného množstva zákaziek, ale že práce často nie je dostatok. V tejto súvislosti by bolo možné zvážiť aj zapojenie do poistenia v nezamestnanosti, o to viac, ak toto zahŕňa aj dávky na ďalšie vzdelávanie,

ku ktorým pracovníci pre platformy bez toho, že by boli zamestnaní v nejakom podniku, nemajú organizovaný prístup. Transparentnosť odvodov do DSZ by vyriešila problém pri zisťovaní nezamestnanosti u osôb v slobodnom povolaní. V neposlednom rade tiež treba mať na zreteli riziko pracovných úrazov. Pri úrazovom poistení pritom môžu zohrávať rolu aj možnosti prevencie. Možnosť odstupňovania dávok existuje pri dôchodkovom poistení a poistení pre prípad nezamestnanosti, nie však pri zdravotnom poistení a poistení pre prípad dlhodobej starostlivosti a obmedzene pri úrazovom poistení. Odstupňovanie by sa teda dialo len v relevantných prípadoch a s minimálnymi odvodmi by sa dalo postupovať tak, ako bolo popísané v predchádzajúcom texte.

Ťažkosti zjavne existujú v krajinách bez verejného systému zabezpečenia. V týchto by bolo možné prípadne poveriť súkromné poisťovne alebo porovnateľné lokálne organizácie - nová transparentnosť prostredníctvom digitálnych platforiem tu môže prispieť aj k tomu, že mnohé činnosti začnú byť vôbec dostupné pre sociálne zabezpečenie. Aj napriek tomu by tu boli naliehavé zásadnejšie sociálno-politické kroky. Pre krajiny s dávkami zo sociálneho poistenia úplne financovanými z daní by systém DSZ možno vôbec neprichádzal do úvahy. Relevantné by však bolo, či jednotlivé sociálne poistenia predsa len vykazujú črty financovania z odvodov, resp. do akej miery je doplnenie poskytovanej základnej úrovne bežné a zmysuplné.

V záujme znázornenia fungovania systému DSZ sa v nadchádzajúcej informačnej časti nachádzajú tri fiktívne prípadové štúdie. Ako bolo vysvetlené v predchádzajúcom texte, konkrétne pravidlá sa zásadne dajú formovať flexibilne a spadajú do kompetencie národnej legislatívy.

Digitálne sociálne zabezpečenie - tri fiktívne prípadové štúdie

Prípadová štúdia A

Osoba A, ktorá býva v priemyselne vyspelej krajine, vykonáva pre istú platformu programátorské činnosti a zarába v priemere 6.000 eur mesačne. Jej odvody do DSZ sa rozdelia do zdravotného poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia pre prípad nezamestnanosti. V zdravotnom poistení platby prekračujú minimálnu sadzbu odvodu, osoba A teda požíva úplnú ochranu zo zdravotného poistenia. V dôchodkovom poistení odvádza odvody až do výšky platnej hranice vymeriavacieho základu, takže A nadobudne podstatné dôchodkové nároky. V poistení pre prípad nezamestnanosti nadobudne A nárok na dávky (v závislosti od výšky mesačne platených odvodov) tým, že napr. dvanásť mesiacov platila v priemere odvody nad výškou minimálneho odvodu. Vzhľadom na vysoké príjmy A zaplatila na odvodoch viac, než stanovuje národná legislatíva. Odvody zaplatené naviac jej preto budú vrátené.

Prípadová štúdia B

Osoba B poberá sociálne dávky a vykonáva mikro-úlohy pre rôzne platformy, ktoré jej mesačne vynášajú dodatočný príjem vo výške 100 eur. Je zdravotne poistená ako poberateľ sociálnych dávok. Jej odvody do DSZ sa odvádzajú do dôchodkového poistenia, čo vedie k tomu, že existujúce dôchodkové nároky z predchádzajúcich riadnych pracovných pomerov sa mierne zvyšujú. V súlade s národnou legislatívou má osoba B vzhľadom na nízke príjmy možnosť nechať si vyplatiť zaplatené odvody. Vláda však plánuje znížiť odvody do sociálneho poistenia nielen pre veľmi malé práce, ale aj pre práce nad určitou prahovou hodnotou, aby tak vytvorila lepšie pracovné stimuly. Okrem toho budú aj vedľajšie zamestnania povinne sociálne poistené, aby sa podporilo sociálne zabezpečenie z rôznych zdrojov príjmov.

Prípadová štúdia C

Osoba C žije v rozvojovej krajine a prácou pre platformy si zvyšuje svoj príjem z lokálnej zárobkovej činnosti, ktorý predstavuje mesačne 200 USD. V krajine neexistuje žiadny komplexný systém sociálneho poistenia, ale práve sa budujú základy zdravotného poistenia. Príjmy osoby C z prvej činnosti nepostačujú na zaplatenie minimálneho odvodu. Odvodmi zo svojho prvého príjmu doplnenými o odvody DSZ však C môže získať plnú poistnú ochranu.

2.5 JE DSZ NEZÁVISLE OD KOMPLEXNEJ REGULÁCIE ZMYSLUPLNÉ?

Z pohľadu regulácie platforiem a práce pre platformy existuje potreba konať po politickej stránke aj nad rámec sociálneho zabezpečenia. Je rozhodne potrebné určiť právne postavenie platforiem a nadefinovať a identifikovať samostatnú zárobkovú činnosť z pohľadu rozličných a flexibilných trhov práce. Okrem sociálneho zabezpečenia tu ide o aspekty akými sú pracovný čas, ochrana údajov, minimálna mzda a kolektívne vyjednávanie. Veľa hovorí za to, že nezanedbateľnú časť prác pre platformy treba klasifikovať ako závislú činnosť. Na osoby, ktorých sa to týka, sa teda majú vzťahovať rovnaké práva ako na riadnych zamestnancov v krajine sídla. DSZ výslovne nie je nástrojom, aby sa v takýchto prípadoch vytváral akýsi „zamestnanec druhej triedy“. Práve naopak, v takýchto prípadoch je DSZ účinných nástrojom na nebyrokratické zorganizovanie sociálneho zabezpečenia na beztvárnom trhu práce. Ak sa platforma považuje za zamestnávateľa, alebo ak - ako pri obchodných modeloch príjmov z reklamy - neexistuje žiadny priamy klient, mal by sa podiel klienta na odvode do DSZ nahradit' odvodmi platformy. Inak by mnoho osôb v skutočnom slobodnom povolani a iné skupiny operovali v určitej právne neupravenej šedej oblasti, kde by sa zaradenie medzi závislých zamestnancov dalo relatívne ľahko obísť nielen vzhľadom na medzinárodný a flexibilný charakter práce pre platformy, ale aj preto, že by sa mnohí zamestnanci a zamestnávateľa mohli viac menej potajomky dohodnúť na tom, že to obídu. Navyše obmedzený arzenál formálnych možností regulácie na národnej úrovni naráža na rapídne sa meniaci trh. Z tohto pohľadu by DSZ vyplnilo skutočnú medzeru, takže by sa zvýšilo efektívne poistné pokrytie.

Práva zamestnancov by vo všeobecnosti mali slúžiť na to, aby pracujúcich chránili, pretože títo sú spravidla v závislom pomere od svojho zamestnávateľa a sú voči nemu v nevýhodnejšej vyjednávacej pozícii. Zároveň sú však nielen zamestnanci, ale aj osoby v slobodnom povolani a osoby pracujúce vo všetkých možných iných formách zárobkovej činnosti, odkázaní na sociálne zabezpečenie. V niektorých krajinách skutočne aj samostatne zárobkovo činné osoby povinne alebo dobrovoľne platia odvody do sociálneho zabezpečenia. V Nemecku je napríklad zdravotné poistenie pre samostatne zárobkovo činné osoby povinné. Povinné dôchodkové poistenie sa plánuje; práve tu by systém DSZ mohol v praxi priniesť mnohé výhody a úľavy. Do poistenia pre prípad nezamestnanosti sa naproti tomu vstupuje dobrovoľne na žiadosť. Systém DSZ je teda v každom prípade zmysluplným prístupom - nezávisle od toho, že existujú nejasnosti ohľadne zamestnaneckého postavenia pracovníkov pre platformy, ktoré ešte nie je zrušené a ktoré v časovom slede môže byť posudzované rôzne. Toto sleduje účinný princíp, a síce prepojiť sociálne zabezpečenie s dosahovaním príjmov, a nie so špecifickým právnym postavením normálneho pracovného pomeru, pričom však treba pravidlá primerane prispôbiť špecifickým potrebám atypických zamestnancov (ako argumentujú napríklad Schoukens a Barrio). Keď už bude sociálne zabezpečenie nezávisle od pracovnoprávného postavenia nadefinované pre každého, bolo by účinné používať pre DSZ širokú definíciu „platforiem“, aby sa dali čo najlepšie využiť výhody

efektívneho digitálneho procesu zrážok pri zdroji. Mysliteľné je však vyňatie takých online služieb, ktoré prakticky iba poskytujú informácie o ponuke a dopyte a nepreberajú žiadne ďalšie funkcie.

2.6 ČO POSKYTUJE SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE PRI NÍZKYCH PRÍJMOCH?

Príjmy pracovníkov pre platformy sú často nízke, najmä pri jednoduchých úlohách, a to v neposlednom rade najmä na základe poklesu transakčných nákladov, ktoré viedli k veľkej medzinárodnej konkurencii. Uma Rani a Marianne Furrer vo svojej prednedávnom vydané štúdiu vyčíslujú priemerné hodinové mzdy tzv. masových pracovníkov, ktorí majú jedno až dvojročné skúsenosti s platformami s mikro-úlohami, na 4,92 USD. Ak sa započíta aj ich neplatená práca, napríklad v rámci hľadania zákaziek, alebo komunikácie s objednávatelom, tak táto hodnota dokonca klesá na 3,76 dolárov. Rozdelenie služieb je najmä v krajinách s nízkou úrovňou miezd tendenčne vykrivené smerom doľava, teda vykazuje relatívne mnoho „vybočení“ smerom nadol. Odmeny samozrejme závisia od druhu práce. Jednoduché mikro-úlohy sú spravidla odmeňované výrazne horšie, než úlohy, ktoré si vyžadujú určitú úroveň kvalifikácie. V mnohých krajinách však možno nájsť aj dosť veľký podiel dobre vzdelaných pracovníkov pre platformy, a v žiadnom prípade nemožno tvrdiť, že ich finančná situácia je celkovo zlá.

Zároveň je známe, že osoby s nízkymi príjmami prikladajú zabezpečeniu aktuálneho živobytia väčší význam, než záujmu o dlhodobé zabezpečenie pred životnými rizikami. Aké konzekvencie by sa z toho mali vyvodit' V mnohých krajinách siahajú základy dnešných systémov sociálneho zabezpečenia späť do neskorého 19. a raného 20. storočia. Vtedy bola bezprostredná materiálna núdza určite podstatne väčšia, než dnes. Ak by sa boli vtedajší sociálni reformátori zľakli zaviesť povinné sociálne poistenie, boli by sme na tom dnes podstatne horšie. Aj teraz je toho v hre veľa, ak politika nezačne byť aktívna. Cieľom DSZ je totiž spustiť dynamický proces, ktorý strednodobo povedie k lepšiemu zabezpečeniu a vyšším mzdám pracovníkov pre platformy.

V zásade by mal na umožnenie postačujúceho živobytia v súčasnosti a zároveň ako prevencia na starobu a pre prípad ochorenia postačovať príjem z jednej práce. Ak na to nevystačuje, nemôže samozrejme riešenie spočívať v tom, že sa upustí od sociálneho zabezpečenia. Práve naopak: ak by skutočne došlo k stavu núdze, tiesnivá situácia by sa bez sociálneho zabezpečenia ešte viac zhoršila. Bez sociálneho zabezpečenia sa okrem toho zanedbávajú aj individuálne investície do budúcnosti, ako napríklad do vzdelania a ďalšieho vzdelávania a profesionálneho rozvoja, zo strachu pred tým, že nastane riziková situácia. Mzdy sa naďalej tlačia nadol pod udržateľnú úroveň a existujú nesprávne stimuly presúvať práce na platformy, aby sa cez zdanlivú samostatnú zárobkovú činnosť ušetrilo na nákladoch na sociálne poistenie. Všetko toto z pohľadu zraniteľnosti a stále väčšieho stierania hraníc medzi samostatnou a závislou prácou hovorí za povinné sociálne poistenie. DSZ pritom ponúka možnosť efektívneho procesu zrážok pri zdroji, ktorý vzhľadom na silnú preferenciu pre

konzum v súčasnosti, ako aj typické informačné deficit, zabezpečí platby (vrátane odvodov zamestnávateľov) - v opačnom prípade by sa dali predpokladať podobné problémy ako pri vysokých dlhoch na odvodoch v nemeckom povinnom zdravotnom poistení. Prostredníctvom DSZ sa možno vyhnúť prekvapivým požiadavkám na doplatky, ako napríklad pri prekročení hranice de minimis, či iným neistotám. Sú to práve tieto dôvody, pre ktoré mnohé krajiny využívajú pri závislej činnosti procesy zrážky pri zdroji, čo by sa prostredníctvom DSZ dalo pre platformy robiť digitálne.

V mnohých prahových a rozvojových krajinách s často vysokými podielmi neformálneho zamestnávania môžu byť digitálne platformy šancou, ako sa tieto práce dajú lepšie zorganizovať, vrátane implementácie sociálneho zabezpečenia podľa princípu DSZ. Okrem toho sú potrebné primerané stratégie na boj proti chudobe, ktoré by mali obsahovať aj čiastkovú reformu práce pre platformy. Zároveň by však projekt DSZ mohol kvôli lepšej akceptovateľnosti začať spočiatku v experimentálnom rámci. Tiež by bolo mysliteľné, že by sa odvody do DSZ od súkromných osôb doplnili verejnými prostriedkami, ak to nie je v protiklade s národným sociálnym právom. Ako príklad môže slúžiť štátna partnerská dávka ako príspevok k odvodu do dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činných osôb v Rakúsku. Ak štát nechce prácu pre platformy takýmto spôsobom dlhodobo dotovať, možno tieto zvýhodnenia po určitej štartovacej fáze počas viacerých rokov postupne odbúrať. Takto by sa všetci účastníci mohli s primeraným časovým predstihom pripraviť na tento vývoj.

2.7 KTO ZNÁŠA NÁKLADY?

K financovaniu patrí aj otázka rozdelenia zaťaženia. Spôsob DSZ by tak, ako bolo hore uvedené, umožnil nielenže vyberať odvod ako zrážku z dohodnutej odmeny, ale tiež napr. spoločne ako prirážku k tejto odmene. To by zodpovedalo obvyklému odvodu zamestnávateľa. Z ekonomického pohľadu je však tiež možný presun tohto odvodového zaťaženia. Bolo by tomu tak napr. vtedy, ak by ako následok výberu odvodov došlo k prispôbeniu hrubých miezd smerom nadol, takže v extrémnom prípade by celkové náklady pre klienta zostali nezmenené. Skutočne je tu často obava, že pracovníci pre platformy sa nachádzajú v slabšej pozícii a museli by znášať väčšinu zaťaženia.

Takýto presun však nie je v prvom rade otázkou sily trhu, ale otázkou pružnosti: tá strana trhu, ktorá po zmene ceny, resp. mzdy, menej prispôsobí dopyt, resp. ponuku, znáša väčšinu zaťaženia. To, že by tu dodávateľia pri veľkom počte možných konštelácií (často vo vedľajšom zamestnaní) reagovali nepružnejšie ako strana klientov, sa tu v žiadnom prípade netvrdí. Aj keď sila trhu je na strane klientov, môže sa vyberaním odvodu aspoň znížiť marža. Následkom ďalšieho nákladového faktora sa však cez prispôbenie poplatkov tiež môže znížiť marža platformiem.

Popri štatistikom pohľade na problematiku rozdelenia zaťaženia je však pre DSZ rozhodujúca dynamická perspektíva: trvalo udržateľný produktívny vývoj segmentu práce pre platformy s profesionálnymi vyhlídkami na rozvoj nie je možný

bez sociálneho zabezpečenia. Perspektívne by teda zo zavedenia DSZ profitovali všetci účastníci vrátane klientov.

2.8 DÁ SA ZABRÁNIŤ MASOVÝM PODVODOM PRI SOCIÁLNYCH ODVODOCH?

Platenie povinných odvodov z neformálnych pracovných pomerov prekračujúcich hranice jednotlivých krajín sa často stáva predmetom obchádzania. Miera dodržiavania pravidiel v pracovných pomeroch s mnohými rýchlo sa meniacimi zmluvnými partnermi a zamestnávateľmi, ktorí často sídlia v zahraničí, je veľmi slabá. Aj napriek tomu by zvýšená transparentnosť, ktorá vládne na online platformách, mohla pomôcť nielen pri lepšom prepojení ponuky a dopytu, ale by tiež mohla uľahčiť zriadenie systému DSZ. Pohľad na množstvá údajov, ktoré zbierajú platformy, je často kritický, ale tieto údaje by sa dali využiť aj pre sociálne účely. Dôležité pritom je, aby tak objednávateľ a dodávateľ istého online obchodu, ako aj dohodnutá odmena, boli digitálne uchované. Tak by sa online platformy vedeli postarať o dodržiavanie pravidiel DSZ, najmä keďže sa platby často v rámci zábezpeky uskutočňujú vopred. Konkrétne by teda bolo možné automaticky zadržať stanovenú prirážku alebo stanovený podiel z odmeny a odvieť ho na účet DSZ. Veď online platformy už v súčasnosti často vyberajú poplatky, ktoré sú vyššie ako obvyklé odvody do sociálneho poistenia. Rozhodujúce sú teda politické rozhodnutia štátov. Optimálne by bolo, ak by sa medzi čo možno najväčším počtom krajín dosiahol konsenzus v tom, že chcú byť v tejto veci aktívne.

Štáty by na to vo všeobecnosti mali možnosti, a to aj tým, že by mohli obmedziť pôsobenie nespolupracujúcich platformiem na svojom území. Keďže platformy sú odkázané na otvorenosť a na sieťové efekty, už samotné zverejnenie ich nezákonného postupu bez akýchkoľvek ďalších opatrení môže predstavovať značný nátlakový prostriedok. Organizačná presvedčivosť a sila pri vyjednávaní by sa zvyšovali spolu s rastúcim počtom zúčastnených krajín. Produktívnu úlohu by pritom mohla zohrávať aj Európska únia. Napríklad tým, že by ako prvá zaviedla takúto normu, ku ktorej by sa následne mohli pridať ďalšie krajiny.

Aj keď sa podvodom so sociálnymi odvodmi pravdepodobne nebude dať úplne zabrániť, boli by tu predpoklady pre dodržiavanie pravidiel výrazne lepšie ako pri práci platenej v hotovosti sprostredkovanéj mimo online platformiem. Dodržiavanie pravidiel by sa dalo kontrolovať aj inkognito námatkovými skúškami. Účelné by tiež mohlo byť využívanie daňových informácií, napríklad z noriem upravujúcich spoločné podávanie správ (Common Reporting Standards). Ďalšou možnosťou by bolo, keby verejné orgány podporovali zriadenie platformiem, ktoré dodržiavajú určité etické a sociálne normy. Pritom by zníženie poplatkov mohlo prispieť k vytvoreniu väčšieho finančného priestoru pre vyberanie odvodov do DSZ.

Koncepcia DSZ a jej digitálny transparentný mechanizmus a štandardizovaný systém účtov DSZ (resp. rozhrania k systémom sociálneho poistenia) ponúka aj platformám vysokú

mieru účinnosti. Naprogramovanie digitálneho mechanizmu DSZ by bolo možné dať platformám k dispozícii prostredníctvom vopred pripravených modulov s kódmi a návodmi. Klienti (resp. zamestnávateľa), ako aj pracovníci pre platformy by okrem toho boli podstatne odbremenení od neistôt a byrokratických postupov. Navyše by v budúcnosti ešte viac mohli vzrásť očakávania spotrebiteľov a verejnosti v súvislosti s dodržiavaním sociálnych štandardov. To prináša stimuly na dodržiavanie stanovených pravidiel, napr. v rámci DSZ.

Osobitná pozornosť by sa mala venovať súhre medzi DSZ a oficiálnym daňovým priznaním. Podľa mnohých odhadov je práca na čierne u pracovníkov pre platformy pomerne rozšírená. Ak systém DSZ umožní daňovým orgánom a orgánom úradov práce nahliadnuť do platobných tokov v oblasti platformovej ekonomiky, malo by to ten pozitívny vedľajší efekt, že by sa sťažili daňové podvody a podvody na odvodoch do sociálneho poistenia, resp. by sa výrazne zjednodušilo zdaňovanie - ako v prípade automatického postupovania údajov o príjmoch vodičov pre Uber v Estónsku. Na druhej strane by to však mohlo posilniť aj stimuly prestúpiť na (príp. novo vzniknuté) neregulované platformy. Existujúce postupy v súvislosti so zdaňovaním platforiem a prácou pre platformy by sa však tiež dali využiť na zavedenie odvodov do sociálneho poistenia, resp. na vypracovanie spoločného postupu v tejto oblasti. Pritom je potrebné zvážiť autonómiu sociálneho zabezpečenia. Aby sa v plnej miere mohli využiť výhody systému DSZ, je v každom prípade potrebný politický konsenzus o tom, že príslušné orgány budú existujúce pravidlá aj presadzovať a budú zabráňovať pôsobeniu nelegálnych platforiem na svojom území.

3

ZÁVER

Vo svetle tu prezentovaných argumentov sa DSZ javí byť postupom, ktorý sľubuje úspech. Ak by sa začalo experimentami v obmedzenom rámci a príp. nízkymi sadzbami odvodov, umožnilo by to účastníkom trhu nazbierať skúsenosti s týmto novým nástrojom. Prinajmenšom pre dôchodok by aj obmedzené odvody už boli krokom vpred. Akonáhle už raz budú etablované a rozvíjané inštitucionálne štruktúry, dá sa zväčšovať rozsah a zvyšovať úroveň. To by mohlo motivovať ďalšie krajiny, ktorých postoj bol spočiatku zdráhavý, aby sa tiež pridali do systému DSZ. V tomto zmysle možno odporúčať, aby sa skoncipoval akýsi prvotný systém, ktorý by bol otvorený pre ďalšie rozšírenia. Mohla by z toho časom vzniknúť multilaterálna úprava podobná medzinárodnému dohovoru MOP o pracovných normách v námornej doprave.

Systém DSZ by bol konkrétnym krokom vpred, a bol by tak realizovateľný, ako aj celospoločensky prospešný. Prirodzene, že jeho zavádzanie by bolo spojené s určitými ťažkosťami, každopádne ukazuje schodnú cestu ako zaobchádzať s rizikami, ktoré vyvstávajú pri sociálnych problémoch a ktoré sa zatiaľ vymykajú spod našej kontroly. Zároveň tiež ide o to, aby sa existujúce potenciály práce pre platformy rozvíjali na trvalo udržateľnom základe.

Mnohé dnešné systémy sociálneho poistenia vznikli v rámci prvej vlny industrializácie. Svojho času došlo k transformácii na nový druh spôsobu práce, ktorý išiel ruka v ruku s extrémne kritickými pracovnými podmienkami. Industrializácia však tiež viedla k organizácii mnohých zamestnancov v podnikoch. Práve toto sa využilo pri zavádzaní ochranných noriem a sociálneho poistenia vychádzajúc priamo z podnikov. Aj dnes tu opäť máme transformáciu, ktorá sa tentokrát nesie v znamení digitalizácie. A aj dnes možno postupovať podľa rovnakého princípu: digitalizácia je veľkou výzvou, ale dá sa tiež využiť vo vlastný prospech tak, že sociálne zabezpečenie sa bude začínať priamo v nových firmách dnešnej doby, a síce na platformách. O tom je DSZ.

S postupujúcou digitalizáciou by v súlade s koncepciou DSZ boli mysliteľné aj perspektívy pre etablované národné sociálne zabezpečenie nevzťahujúce sa len na platformy: ak sociálne poisťovne zriadia digitalizované procesy a rozhrania a urobí sa tak aj na strane zamestnávateľov, dali by sa aj tu (za zachovania ochrany údajov) integrovať

procesy do digitálneho systému. Tak by pri plánovanom vyplatení odmeny mohol byť vyslaný signál do digitálneho rozhrania sociálnej poisťovne, ktorá by príslušnú sumu automaticky stiahla. Zamestnanec by tiež mohol digitálne nahliadať do odvodového účtu, resp. účtu DSZ, alebo by tiež boli možné automatizované prevody nadobudnutých nárokov. To by umožnilo urobiť si lepšiu predstavu o vytváraní osobného dôchodkového zabezpečenia a prispelo by to k zvyšovaniu motivácie.

ZDROJE

- Berg, J.** (2016), Income security in the on-demand economy: Findings and policy lessons from a survey of crowdworkers. Conditions of Work and Employment Series Nr. 74, Ženeva.
- Greef, Samuel; Schroeder, Wolfgang** (2017): Plattformökonomie und Crowdworking: Eine Analyse der Strategien und Positionen zentraler Akteure. Bundesministerium für Arbeit und Soziales, Forschungsbericht 500.
- Huws, Ursula; Spencer, Neil; Syrdal Dag; Holts, Kaire** (2017): Work in the European Gig Economy: Research Results from the UK, Sweden, Germany, Austria, The Netherlands, Switzerland and Italy. Foundation for European Progressive Studies.
- Lehdonvirta, Villi** (2018): The rise of online labour markets: freelancing and gig working via internet platforms. IAB-Forum, 20. 12. 2018.
- Leimeister, Jan Marco; Durward, David; Zogaj, Shkodran** (2016): Crowd Worker in Deutschland: Eine empirische Studie zum Arbeitsumfeld auf externen Crowdsourcing-Plattformen. Study Nr. 323, Hans-Böckler-Stiftung.
- Pesole, Annarosa; Urzì Brancati, Maria Cesira; Fernández-Macías, Enrique; Biagi, Federico; González Vázquez, Ignacio** (2018): Platform Workers in Europe - Evidence from the COLLEEM Survey. EUR - Scientific and Technical Research Reports, Publications Office of the European Union.
- Rani, Uma; Furrer, Marianne** (2019): On-Demand Digital Economy: Can Experience Ensure Work and Income Security for Microtask Workers? Journal of Economics and Statistics, 239/3, 565-597.
- Schoukens, Paul; Barrio, Albert** (2017): The changing concept of work: When does typical work become atypical? European Labour Law Journal, Vol. 8, Issue 4, S. 306-332.
- Spasova, Slavina; Bouget, Dennis; Ghailani, Dalila; Vanhercke, Bart** (2017): Access to social protection for people working on non-standard contracts and as self-employed in Europe - A study of national policies 2017. Report on behalf of the European Commission, Brusel.
- Weber, Enzo** (2016): Industrie 4.0: Wirkungen auf den Arbeitsmarkt und politische Herausforderungen. Zeitschrift für Wirtschaftspolitik, Jg. 65, H. 1, S. 66-74.
- Weber, Enzo** (2018): Setting out for Digital Social Security. ILO Research Department working paper, 34.
- Weber, Enzo** (2019): Ein Konzept für Digitale Soziale Sicherung in der Plattformarbeit. Deutsche Rentenversicherung, Jg. 74, H. 3, S. 247-258.

POĎAKOVANIE AUTORA

Moje poďakovanie patrí Gesine Stephan, Martinovi Schludimu, Ulrichovi Walweimu, Thorbenovi Albrechtovi, Joachimovi Breuerovi, Kerstin Bruckmeier, Jiyeunovi Changovi, Ignaciovi Dorestemu, Ekkehardovi Ernstovi, Uwemu Fachingerovi, Thomasovi Fischerovi, Robertovi Fußovi, Hermannovi Gartnerovi, Tobiasovi Hellwagnerovi, Karin Herrmann, Danielovi Hlava, Koichimu Iwamotovi, Youngmimu Kimovi, Wolfgangovi Kowalskemu, Bettine-Marii Kromen, Thomasovi Kruppemu, Ho-Geunovi Leevo, Michaelovi Oberfichtnerovi, Ume Rani Amara, Christine Schildmann, Wolfgangovi Schulz-Weidnerovi, Kurtovi Vandaelemu, Dorothei Voss, Konstantinovi Vössingovi, Ilke Wölfle, ako aj účastníkom politického dialógu 2018 Globálnej komisie MOP pre budúcnosť práce, 2018 LABOR.A nadácie Hansa Böcklera, výročnému zasadnutiu Spolku pre sociálnu politiku 2018, 39. kongresu Nemeckej spoločnosti pre sociológiu, rade IAB-DiskAB, workshopu DGB „Práca pre platformy - sociálne zabezpečenie“, 10. fóru o budúcnosti Ázie, „Veda sa stretáva s praxou“ 2019 IAB a Spolkovej agentúry pre prácu, kongresu 2019 Julie Borggräfe Digitálny kapitalizmus, Nadácii Friedricha Ebertha, ako aj stretnutiu odbornej skupiny pre európsku sociálnu politiku Nemeckého sociálneho poistenia, Spolkovému ministerstvu práce a sociálnych vecí, Európskej Komisii DG EMPL, Hospodárskej, sociálnej a pracovnej rade Kórey, japonskému odborovému zväzu RENGO, ako aj Ministerstvu zdravotníctva, práce a sociálnych vecí Japonska za ich podporu a návrhy. Za názory vyjadrené v tomto texte a prípadné chyby samozrejme nesiem výlučnú zodpovednosť sám.

Popri štatistickom pohľade na problematiku rozdelenia zaťaženia je však pre DSZ rozhodujúca dynamická perspektíva: trvalo udržateľný produktívny vývoj segmentu práce pre platformy s profesionálnymi vyhlídkami na rozvoj nie je možný.

O AUTOROVI

Prof. Dr. Enzo Weber je od roku 2011 vedúci výskumného oddelenia na Inštitúte pre výskum trhu práce a zamestnanosti (IAB) v Nürnbere a tiež profesorom na Univerzite v Regensburgu. Pracuje v oblastiach pracovného trhu, makroekonomickej, prognózy finančných trhov ako aj ekonometrie. Enzo Weber študoval národné hospodárstvo a bol promován na Slobodnej univerzite v Berlíne. Tam bol tiež spolupracovníkom Inštitútu pre štatistiku a ekonomiu. Navyše bol členom špeciálneho výskumného projektu 649 „Ekonomické riziko“ Humboldtovej univerzity v Berlíne a tiež hosťujúci výskumník v Japonskom centre ekonomického výskumu (Japan Center for Economic Research). Pracoval ako postdoktorand na Univerzite v Mannheime a ako mladší profesor národného hospodárstva na Univerzite v Regensburgu. Okrem toho bol výskumným profesorom Inštitútu pre výskum trhu práce a zamestnanosti.

IMPRESSUM

**Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.,
zastúpenie v Slovenskej republike**

Maróthyho 6 | 811 06 Bratislava

www.fes.sk

Za publikáciu zodpovedá: JUDr. Zuzana Homer

Preklad publikácie: Mgr. Simona Špániková

Grafika a tlač: pressitech s.r.o.

Objednávky: fes@fes.sk

Komerčné využitie publikácií vydaných Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) nie je povolené bez písomného súhlasu od FES.

WEBER, Enzo: Digitálne sociálne zabezpečenie. Koncepcia sociálneho zabezpečenia pri práci pre digitálne platformy.

1. vyd. Bratislava, Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.

- zastúpenie v Slovenskej republike, 2019.

O VYDAVATEĽOVI

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) je najstaršou politickou nadáciou Nemecka. Pomenovaná je po Friedrichovi Ebertovi, prvom demokraticky zvolenom ríšskom prezidentovi. Ako nadácia blízka politickej strane zameriavame svoju činnosť na hodnoty sociálnej demokracie, slobodu, spravodlivosť a solidaritu. Ako všeobecne prospešná inštitúcia pôsobíme nezá-

visle a v našom záujme je podporovať pluralistický spoločenský dialóg k politickým výzvam súčasnosti.

Bližšie informácie k našej činnosti ako aj k aktuálnym projektom sa dozviete na našej webovej stránke

www.fes.sk

DIGITÁLNE SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

Koncepcia sociálneho zabezpečenia pri práci pre digitálne platformy

Digitalizácia v mnohých aspektoch od základov mení svet práce. Povolania sa menia, niektoré zanikajú, iné zase vznikajú. Menia sa pracovné podmienky a obsahy práce.

Digitalizácia ovplyvňuje aj spôsob fungovania trhov práce: tak je napríklad vďaka internetu možné ponúkať a realizovať digitálne (alebo digitálne prenášateľné) práce na online platformách bez akéhokoľvek fyzického kontaktu medzi dodávateľom a objednávateľom.

Činnosti, ktoré boli v minulosti často viazané na určité miesto či kontext, sa dnes dajú v stále väčšej miere digitalizovať. Tieto činnosti sú vo svojej komplexnosti veľmi odlišné a zahŕňajú napríklad úlohy akými sú zber informácií, testovanie produktov, programovanie, písanie textov, alebo tiež úlohy v oblasti dizajnu.

Navyše aj alokácia úloh často zachádza nad rámec čisto digitálnej práce tým, že sa ponúkajú aj služby, ktoré je potrebné vykonať na určitých konkrétnych miestach - napríklad zaznamenávanie maloobchodných cien, práca v zariadeniach klienta, či služby mobility.